

Universitätsbibliothek Paderborn

**Onvs Ecclesiae.|| In hoc libro ... admiranda quædam ac
planè obstupenda, de septem ec-||clesiæ statibus,
abusibus quoq[ue] grauissimis, & futuris eiusdem
calamitatibus ex sanctor[um] pro-||phetijs & ...**

Pürstinger, Berthold

Coloniæ, 1531

VD16 ZV 12498

De tyrannide regum. Cap. 24

urn:nbn:de:hbz:466:1-29969

DE TYRANNIDE REGVM.

- Cath. Señ. c stri ecclesiae eius vbera, suoq; dulcissimo lacte nutriuntur, vt pote viuant de rebus
 14. & 113, 114 ecclesiae, viceversa ad vbera & lac ecclesiae tenere, ac ex eis alere deberet membra
 & 121, 122, 125 ecclesiae, quod minime faciūt: Et infra: Percipe corde amaritudinem, & dolores
 & 126, 127. super miserias meorum ministrorum, si debite attenderet dignitatem suam, non
 & 132. iacerent in tenebris peccatorum, inquinantes facies suarum animarum, qui sunt
 Nu. 3. in pr. vnti Christi mei, angelii terrestres in corpore ecclesiae, sed in quo se luto fe-
 tetis immunditiae, ex culpa sibi meti pīs crudeles pariter & proximis per mala ex-
 empla. Et infra: Quocunq; te verteris, videbis omnes clericos seculares & reli-
 giosos, prælatos & subditos, paruos & magnos, iuuenes & senes culpa infectos,
 diuitias, delitiasq; sequentes, pauperum alimoniam, & animarum curam negli-
 gentes, temporalibus incumbētes, gratiam spiritus sancti simoniace vendētes, ec
 cleiaisticis rebus abutentes. Væ ipsorum vitæ miserabili & infelici, quod Christus suā pēna crucis acquisiuit, hoc cum meretricibus expēndit, animas sanguine Christi redemptas corrumpunt, patrimonio Christi spūios alunt. Et infra:
 Deli. off. cō
 1. in fi. Ministri mei nūc pro pectoris sui fibula gestat iniustitiam, qua eis cōiungitur a-
 mor sui, in quo fundātur iniquitates eorū sequētū inordinatas cōcupiscentias,
 quibus pene omnes clerci vacant. Postea ad clerum: O diabolū tabernaculū
 elegi vos veluti angelos terrestres, vos autem estis incarnati dæmones quorū ope-
 ra facitis, O miserū animal immundū, carnem tuam oleo sancto vncītā, & mi-
 hi cōsecretam meretricib; exhibes, imo deterius inquinans, tu oues in Chri-
 guine lotas, rursus fcedas simo luxuriā tuā, &c. Sed quia animal brutū es, ideo in
 bestialibus actibus delectaris vscq; adeo excēcatus, vt nō cōsideres aeterna supli-
 cia tibi esse parata. Hæc ex Catharina Senēsi.
 4. Esd. 3. XV § Esdras insuper in statu pōderat cleri iniquitates & eorum qui ha-
 bitant in seculo, & quasi affirmādo interrogat, nūquid meliora facit Babylon q
 ni. Sion, Nā sicut olim in Romano imperio, sic hodie in ecclesia crevit auaritia, ideo
 Ezech. 7. perit lex de sacerdote, & visio de propheta. Lex equidē ciuilis inquit: Quis locus
 C. de ep. & tutus, & qua causa poterit esse excusata, si venerāda dei templo pecunias expug-
 cle. I. si quēq; nētūr, quem murū integratatis, aut vallum fidei prouidebimus, si auri sacra famēs
 penetralia venerāda prosperit̄ deniq; quid cautū esse poterit; aut secuꝝ, si sancti
 tas incorrupta corrūpitur, cesset altari bus imminere prophanis ardor auaritia,
 & a sacris aditis repellatur piacularē flagitiū. Væ ergo pastori bus, q; dispergunt
 & dilacerat gregē pascuæ meæ dicit dñs, ideo visitabo sup vos malitiam studioꝝ
 vestroꝝ. Itidem saluator mīnitā dices: Væ vobis phariseis, qui decimatis mēta
 & rutam, & omne olus, & præteritis iudicium & charitatē dei: & vobis legisperi-
 tis vae, quia onerati homines oneribus quæ portare nō possunt, & ipsi uno digi-
 to vestro nō tāgitis sarcinas, vae vobis legisperitis, q; tulistis clauē sc̄iētia, ipsi nō
 introistis, & eos q; introibāt prohibuitis. Cauetis igit̄ dō clericū, ne vosipsose ope-
 peruerso, aliosve malo exēplo seducatis.
 ¶ De tyrannide regum. Cap. XXIIII.
 2. q. 1. audia-
 ster.
 3. Reg. 10
 2. Para. 9
 Prou. 20. 25
 & c. 29.
 2. Mach. 15.
 De hoc Ro.
 spe. hu. vi. li
 1. c. 1.
 Prouer. 8
 Psal. 2
 1. Paral. 28
 N Imis infelix est status ecclesiae, nō solum propter cleri malitiā, de qua
 supra in proximis quinq; capitulis, sed etiā propter laicos iniquitatē.
 In primis regū aliorūq; maiori principū: q; ecclesia & populo pro
 dei arbitrio dant. Deus enī diligens ecclesiā, & eam in æternū seruare
 volens, cōstituit reges ecclesiae defensores, vt faceret iudiciū & iustitiā: misericor-
 dia aut & veritas custodit reges, qui si impios dissipāt, & in virtute pauperes iudi-
 cant, thronus eorū in æternū firmabit. Nā gladiū nō sine causa portat, quia dei
 ministri sunt atq; vindices in irā ei q; male agit.
 I § Regalis nempe potestas, præsertim Christiani imperij, à solo deo est, q;
 niam Hieremias extendit dextram, & dedit Iuda gladium aureum dicens: Acci-
 pte sanctum gladium munus à deo, in quo dei jēces aduersarios populi mei Israel.
 Hinc dei sapientia inquit: Per me reges regnant, & legum conditores iusta decer-
 nunt. Quod fatetur David: Ego aut cōstitutus sum rex ab eo. Item elegit me dñs
 vt essem rex sup Israel in sempiternū, & dedit filios mihi multos, ex quibus elegit
 Solomonem, vt federet in throno regni. Quintam regum tyrannizantiū pote-
 stas a

itas à deo est, dicēte ad Pilatum saluatorem: Non haberes potestatē aduersum me
villam, nisi esset tibi datum desup. In Birgittæ quoq; reuelationibus cōtinetur, qd
deus pmitit reges coronari, vt sequātur voluntatem dei, ac eum sup omnia hono-
rent, diligātq; Is quidē legitimus rex censemur, qui in suis morib; est sicut Job,
in humilitate sicut Dauid, in zelo legis vt Phinees, in māsuetudine & longanimi-
tate, vt Moyses. Abusio vero regiminiis nō est à deo, q dicit. Ipsi regnauerūt, sed
non ex me: principes extiterūt & nō cognoui.

J.c.25. in pr. §.6. §.4. §.7. II § Atqui reges hodie multi potestate sibi concessa abutuntur, & omnes
ferme principes terræ in maligno positi cum Babylonica meretrice forniciātūr,
vt hodie censemur esse impletū illud propheticum: Pueri erunt principes eorum
& effeminati dominabūtūr eōe; vnde Birgitta inquit: Qui ecclesiæ defensores
deberent esse, facti sunt ei seuerissimi raptore, a deo q pleriq; ecclesiæ in suis cen-
sibus & priuilegijs iam sunt grauatae, aliquæ penitus desolatae, siqdem reges prō
sua superbia & tyrannide grauāt subditos tam spirituales quam seculares, vt utur
quippe avaritia & rapacitate inexplibili, dolosa arte (quam venātiā nūcupant)
populos exhauriūt, vendūt pro argento iustum & pauperem pro calciamentis.
Conseruit super puluerem capita pauperum, & viam humilium declināt. De q-
bus dñs. Deuorāt plebem meam sicut escam pāsi, mali em papuli, eius substantiam
infinitis modis expilant.

J.c.15. §.2 J.c.25. §.1 J.c.14. §.14 J.c.26. §. J.c.8. §.5 J.c.36. §.6 III § Sequitur in Birgitta: Statum reges suū non tenēt iuxta redditus coro-
nae, neq; curāt restituere ea qua corona detinet iniuste. Neq; propter deū iusti-
tiam faciūt. Quinetā reges, aliq; principes in suis bellis, ceterisq; incitamentis,
crebram occasionē p̄fūtēt effundēdi sanguinē innocētem & plures alias exor-
bitatiās cōmittēdi. Ob quos Birgitta audiuīt vocē deterra clamantiū: O domine
deus iudex iuste: iudica sup reges & principes nostros, & attēde effusionē sangu-
nis nostri ac dolores & lachrymas vxorum & filiorū nostrorū, respice famam &
pudorem nostrū, vulnera & captiuitates nostras, incēdiaq; domorū, ac violētias
& pudorem iuuenculaq; & mulierū, attēde iniuriam ecclesiast̄, & totius cleri: vi-
de principum & regū fallaces promissiones ac proditōes & exāctiones, quas cū
iracūdā & violētia extorquēt, q nō curāt quot millia moriūtūr, dū ipsi possunt
suam superbiam dilatāre. Desuper in consistorio cœlesti à sanctis omnibus data
est sententia p̄ditionis contra reges & principes terræ, nisi cōuersi fuerint, vt pul-
chre habeat in Birgitta libro ad reges, c. 56.

J.c.25. §.12. J.c.26. §. 4. III § Birgitta vltterius de regibus narrat. Quomodo beata Maria cōque-
ritur, q suus filius Iesus neglectus sit à regibus, qui gloriāntur de pallatijs, de exer-
citu suo, de processu & honore mudi. Et infra: Rex coronat deo p̄dō eſt, pro
ditor animarum, prodigusq; effusor diuitiarum, multos spiritualiter prodit, car-
naliter diligendo iniustos, iniuste exaltando impios, iustos deprimendo, exces-
sus corrigendos dissimulando, accipit sceptrum potestatis & honoris, quo iniuste
& prodigialiter vſus est, non ad honorem dei. Rex autem nō est dominus co-
ronaꝝ sed rector. Vbi vero iniqui dominantur & iusti conculcantur, ibi non est
regnum, sed latrocinium, & spelunca tyrannorum. Porro reges non cogitāt, de
su regimine se deo reddituros rationem, neq; restituere male acquisita, vel iniu-
ste possessa: Onerant subditos exactionibus, nouisq; adiumentib; , non con-
tentī oneribus consuetis, ideo contra eos miserorum gemitum & clamorem ex-
audiet deus. Admittitūt interea cōfiliarios adulantes, cupidos, iniustos, neq; aduer-
tunt officiū suū, neq; suog; quo deo vel proximo sunt adstric̄ti. Neq; subditis cō-
stituit idoneos officiales, contra scripturā vnicuiq; principi dicētem. Prouide de
omni plebe viros sapientes & timētes deū, in quibus sit veritas, & qui oderint au-
titiam, & constitue ex eis tribunos & centuriones.

J.c.19. §.8. & J.c.20. §.13. J.c.20. §.pr. V § Rursus in Birgitta: Reges distribuūt dona indignis iniquos ditādo, iu-
stis denegando, plus ad extorquendas pecunias quam ad iustitiā attendūt, ac pro-
sua cupiditate nullam exhibent miseris compassionem, plerunque sunt prodito-
res animarum, prodigi dispensatores suorum bonorum, virga & tribulatio iu-
storum, p̄sertim ecclesiarum potius tribulatores q defensores. Sicut enim ru-

Iohan. 19
4. Bir. 33. &
c. 48. & 76.

Osee. 3.

Eccle. 9.
Apoc. 18
Esaie. 5
4. Bir. 33.
Rodor. spe.
hu. vi. li. i. c.
2.

Amos. 2.
Psal. 15

4. Bir. 33.
8. Bir. 56.

8. Bir. 56
3. Bir. 29.

4. Bir. 3.

4. Bir. 3.
6. Bir. 95.

Rod. vbi §.
c. 4. in trib.
rubri. 9. di. c
15. 14. 15. 16
Exodi. 18

6. Bir. 95

DE TYRANNIDE REGVM.

- Prouer. 20. gitus leonis, ita & terror regis. Et infra: Decet regem esse maturum, expertem, prudenter, iustum, laboriosum, & amatorē vtilitatis proximorū plusquam propriæ voluntatis. Ideo antiquitus bene regebat regna, quando tales in reges eligebantur. Nunc regna non sunt regna, sed puerilia & deliramenta ac latrocinia, quia sicut latrones inquiunt adiuentiones vulgo iuenantias, quō pecunia imburseatur, qualiter infidias & onera subditis imponant, & quomodo generatio seu stirps regalis eleuetur iustitiam dumtaxat pro bono temporali exercent, non pro mercere sempiterna. Et infra: Rex sentiet iustitiam, quia noluit misericordiā, & arabo terram in iudicio & tribulatione, donec inhabitantes discant petere misericordiam. Et infra: Rex erat deprædator communitatis, proditor animarum, cōtempitor ecclesiæ, violator iuramenti & legis publicæ, corona regie & facultatū eius prodigus alienator & dissipator.
- J.c.25. §.1
- VI** § Propter malos ergo príncipes & nouas adiuentiones, aliaq; grauamina ecclesiæ quandoq; destruunt regna. Et s̄epe ob regum principumq; delecta plágātūr subditi etiam innocentes. Regnantibus enim impijs, ruinæ hominum. Siquidem ex uno peccatore populus polluit, sicut ex una oue morbida uniusversus gressus inficitur. Vnde apud Hieremiam ait dominus: Quando Ioaachim rex Iuda sc̄dit librum prophetarū & combusit, ideo visitabo contra eum & contras eum eius, & contra seruos eius iniqüitates luas, & adducam super eos omne malum. Sic propter superbiam & blasphemiam Sennacherib regis Assyriorum, in eius exercitu angelus domini interfecit centum octogintaquinq; millia hominū, ipso in ciuitate sua Ninive à filiis suis occiso. Eodem modo propter David immisit dominus pestilentiā in Israhel, & mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum. Propterea príncipes delinquentes iubentur furca suspendi. Rursum in Birgitta dominus: Princeps terre, quia remissus est in iustitia prædatorū multorum, ideo vocabo eum sub coronam, & secundum gloriam eius multiplicabitur tribulatio eius, & regnum eius erit in contemptum, & inhabitantes non gaudent, quia in regno abundat superbia, gula, & cupiditas. Per hæc virtutis significantur, inobedientia, quaritia, & luxuria.
- J.c.25. §.4.
& J.c.25. §.10
& J.c.28. §.5
- VII** § Artaxerxes igitur rex Syriæ scripsit ad Esdram hæc verba. Omnia secundū legem dei siant deo altissimo, ne forte exurgat ira in regno regis. Ob peccata equidem hominū, & pro merito populi datur inutilis rex terræ. Hinc in Esdra dicit: Et tu deus iustus es in omnibus que venerūt super nos, quia veritatem fecisti nobis, nos autem impi egimus. Reges, príncipes, sacerdotes, & patres nostri nō fecerūt legum tuam, & ipsi in bonitate tua multa, quā dederas eis, nō seruerūt tibi, nē reuersi sunt à studiis suis pessimis, & fruges terræ multiplicant regibus, quos posuisti super nos propter peccata nostra, & corporibus nostris dominant, & iumentis nostris secundum voluntatem suam, & in tribulatiōe magna sumus. Ecce quomodo deus facit regnare hypocritam ob peccata nostra, ait enī per Prophetam: Dabo tibi regem in furore meo, & auferam in indignatione mea. Et: Væ ti bi terra, cuius rex puer est, & cuius príncipes mane comedunt.
- J.c.41. §.8
G.ca.19. §.6
80. J.eo. insi
ne, & J.c.27
§.4.
J.c.57. §.11
- VIII** § Rursum sicut rex iustus erigit terrā, ita auatus destruit eam. Item sicut rex sapiēs populi stabilimentū est, ita rex insipiens populum perdit suū. Ideo præcipit: Reges intelligite erudimini qui iudicatis terram, seruite dñō in timore. Impossible profectio est pacem rebus dari sine regali prouidētia. Cum aut effusa est cōtentio super príncipes, tūc errare facit eos in inuio, & nō in via: nempe turbatis príncipibus, periclitat trāquillitas popularis. Et quicqd delirat reges, plectunt Achui. Nam reges senes ac stulti nesciunt præuiderē in posteg; ideo vñ coronæ superbiae. Ecce validus & fortis deus pedibus calcabitur coronā superbīæ, & erit flos decidens gloria exultationis eius.
- G.c.4. §.5 et
J.c.48. §.6
- IX** § Contra illiusmodi reges Sapiens exclamat: Audite reges, & intelligite iudices terræ: Data est à domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, quoniam cum essetis ministri regni illius, non in prīmo recte iudicasti: iudicium durissimum in his qui præsunt, fiet. Potentes enim portentor tormenta patientur. Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, vt discatis sapiam
- G.eodē. §.1.
G.c.19. §.4.
G.c.19. §.4.

Sapientiam & ne excidatis: qui enim custodierint iustitiam, iuste iudicabuntur. Siquidem delectamini sedibus & sceptris, o reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis: Diligite lumen sapientiae omnes qui praefitis populis. Reges enim sunt, ut seruant domino. Sed ob nostra peccata deus in furore suo posuit super nos reges, qui veluti idolum Bel forinsecus sunt a rei, intrinsecus autem lutei. Quae aliquando in sua indignatione a nobis auferre, & ab iniquis regibus nos liberare dignetur idem omnipotens.

¶ De iniustitia ducum: & principum terrae aliorumq; magistratum.

Cap. XXV.

DV cum & reliquorum principi est non solum iusto bello defendere si-
bi commissos, prout dux belli olim ascendebat contra Chananeum, sed
etiam scire & exercere iustum iudicium: Semper quidem principes ea,
qua digna sunt principe, cogitare debet. Sunt enim ministri dei, q; gaudi-
dium portat vindices in iram dei qui male agit: Sunt quoque missi ad vindictam ma-
lefactorum & laudem bonorum. Quos deus constituit non ad effundendum sanguinem
innocuum, aut ad vlciscendum seipsum, sed ad vltionem inimicorum dei & proximi, & vt
orsbia cum virtute agat. Nam videt Simeon Iohannem filium suum quod fortis puer
vir eset, posuit eum ducem virtutum vniuersalium. Quamobrem in Birgitta descri-
bitur: Dux est ille qui regis exercitum informat ad plenum, qui timorem & fidu-
ciam in deo habet sicut Iosue, qui vtilitatem domini, non propriam querit vt Ioab
qui zelum legis & proximi commodum diligit, vt Iudas Machabeus. Talis dux
est similis unicorni, qui in fronte habet cornu acutum, & sub cornu lapide pretio-
sum, id est cor virile, & dei charitatem.

I § Sed nostri potius ceterorum quam moruri sunt duces. Nam nunc manus
principum & magistratum, solet esse prima in transgressione. Hinc Birgitta ulterius ait: Duces sunt similes hedis lascivis, quia non pro deo, nec pro anima, sed pro
carne pugnat. Imò plerique sunt tyranni in subditos, hostes in ciues, latrones in
exteriores, sacrilegi in ecclesiis: ite incestuosi, adulteri, lusores, potatores, & vtbre-
uiter dicati, summa malorum. De quibus scribitur: Satrapae, magistratus & iudices,
duces, tyranni & optimates, & ceteri qui sunt in potestate constituti, ac vniuersi
principes regionum totius ecclesiarum, conueniunt ad adorandum idolum seu statuam auream
quam constituit Nabuchodonosor rex. Et alibi de eis dicitur: Facti sunt principes
quasi assumentes terminum, super quos deus quasi aquam effundet iram suam.
Prophetia modo videtur adimplita, quod pene omnes declinant, fraudulenterque
ambulant principes Christianitatis, qui in medio illius sunt quasi lupi rapientes
prædam ad effundendum sanguinem & ad perdendas animas & auare sed etada lu-
cra, & ad expilanda sacra, prout iam quorundam principum temeritate, multa tem-
pla locaque religiosa medullitus excoitantur. Leo quippe rugiens, & ursus esuri-
ens est princeps impius super populum pauperem, duxque indigens prudetia mul-
tos opprimit per calumniam.

II § Demodernis denique principibus in Birgitta ulterius legi: Frequenter
principes & indignatio sua innocentes interfici iubet, bona pauperum iniuste usur-
pat, misericordia calumniæ intolerabiliter imponit: habet mundi cupiditate, vitæ incotin-
nentiam atque supbia. Et infra: Rectores populi plerique sunt ambitiosi, cupidi, do-
losi, duplicitis linguae, ad spuria cœci: vendunt iustitiam pro pecunia, diligunt menda-
ces, audiunt assentationes, miserijs subditorum non cōpatiuntur, temporalia tamen exercere
laudi ducunt. Spiritualia vero promouere erubescunt, multa precepiunt que ipsi non
faciunt, iustitiam & misericordiam negligunt, crudeliterque imperant, iustitia omit-
titur propter bonum priuatum, propter amicitiam vel falsam compassionem, vel
timore misericordia negligitur propter iram, impatiemtiam & rancorem, par-
tialitas fouetur, delicta subditorum affectant prætores, ut emungant pecunias,
quasi emendas a delinquentibus, & sic subditorum iniurias amant, ut ditentur.
Ecce magistratus hodie solent querere utile peculiare, non bonum publicum, gau-
dent de subditorum malefactis, ut pecuniariam poenam consequatur, nec atten-
dunt quis vel quantum deliquerit, sed quantum quis soluere possit. Per pecuniam
omnis

Psal. 101.
Osee. 13.
Daniel. 14.
Eccle. 51

Judic. 1.
Miche. 3.
Esaie. 32.
Roma. 13.
I. Petri. 2.
I. Reg. 25.
I. Mach. 13.
4. Bir. 76

1. Esdr. 9.
Matt. 15.

Ro. vt 5. c. 2.
pto.

Daniel. 3.

Osee. 5.
Hiere. 6.
Ezech. 22.

Prou. 28.

6. Bir. 25.

8. Bir. 2.

In li. off. cō.
4. circa fi.